

Tervolan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen,
Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

carita.lallukka@rovaniemi.fi
kirjaamo@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö 13.3.2024

Destia Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemus, Salonahon sora-alue, Ulko-Salonahon 2-luokan pohjavesialue, Tervola

Hakemus

Destia Oy hakee maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista yhteislupaa soran ja hiekan ottamiseksi ja murskaamiseksi. Koko suunnitelma-alue on runsaan 7,2 hehtaarin kokoinen alue Tervolan Yli-Paakkolan alueella sijaitsevalla tilalla Salonaho RN:o 30:1, kiinteistötunnus 845-407-30-1. Varsinaisen ottoalueen pinta-ala on n. 2,2 hehtaaria. Kokonaisottomäärä on 100 000 k-m³ soraa ja hiekkaa. Yhteislupaa haetaan kymmeneksi (10) vuodeksi. Lisäksi haetaan lupaa aloittaa toiminta ennen lupapäätöksen lainvoimaiseksi tulemistä (MAL 21 § ja YSL 199 §).

Hakemuksen mukainen kohde sijaitsee 2-luokan pohjavesialueella. Hakemuksen mukaan alin ottotaso alueella on +42,20 metriä (N2000) ja ottosyvyys vaihtelee välillä 0–16 metriä. Salonahon sora-alueelle on asennettu pohjavesiputki, (nyt suunnitellun ottoalueen ulkopuolella, mutta suunnitelma-alueella sen itäosassa), josta ylin havaittu pohjavedenpinnan taso on ollut +38,12 metriä (N2000), mitattu 29.5.2018 ja 17.6.2020. Lisäksi lähes vastaava tulos (+38,11 m) on mitattu 12.5.2022.

Ottamissuunnitelmassa esitetään, että ylimmän havaitun pohjavesipinnan yläpuolelle jätetään nykyisen ottamislupapäätöksen (Meri-Lapin ympäristölautakunta 23.6.2014, voimassa 30.6.2024 saakka) ehtojen mukaisesti 2 metrin suojaetäisyys.

Hakemuksen mukaan alueella aiotaan murskata maa-aineksia (hiekkä ja sora). Murskaustoiminta alueella on kausittaista kiviaineksen kysynnän mukaan. Murskausjaksoja arvioidaan olevan alueella keskimäärin kerran vuodessa. Yhden murskausjakson pituus on kerrallaan noin 3–10 viikkoa. Melun kantautumisen riskiä vähennetään murskauskäytön sijoittelulla. Koneiden tankkaus sekä poltto- ja voiteluaineiden säilytys suoritetaan alueelle rakennettavalla tankkausalueella.

Hakemuksen mukaan ottoalueen luiskat luiskataan lopuksi kaltevuuteen 1:3. Alueelta kuoritut pintamaat käytetään kokonaisuudessaan alueen maisemointiin. Jälkihoitotöitä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös vaihteittain ottotoiminnan edetessä.

19.4.2024

Pohjavesialue

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee Ulko-Salonahon (1284509) vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella (2-luokka). Pohjavesialue sijoittuu todennäköisesti heikosti lajittuneeseen sora- tai moreenimuodostumaan, jossa on hyvin vettä johtava kerros. Pohjaveden päävirtaussuunta on koilliseen. Alueella on vuonna 1971 tehty pohjavesiselvitys (Hajanaisia tutkimuksia Tervolan kunnassa). Tutkimusten yhteydessä tehdyn antoisuuspumppauksen perusteella tutkimuspisteen 3 antoisuus on ollut noin 180 m³/d. Tutkimuspiste 3 sijaitsee Salonahon sora-alueella.

Lapin ELY-keskus on aluetta koskevan aiemman lupamenettelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (12.5.2014, LAPELY/135/07.01/2014) rinnastanut kyseisen tutkimuspisteen tutkittuun vedenottamonpaikkaan ja todennut suunnitellun ottamisalueen siten sijoittuvan myös tutkitun vedenottamonpaikan arvioidulle lähisuojavaähykkeelle.

Luonnonsuojelu

Lapin ELY-keskus toteaa, että maa-aines- ja ympäristölupahakemuksen mukaiselta toiminta-alueelta tai sen arvioidulta vaikutusalueelta ei tunneta luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteiden 1 ja 3 koko maassa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien esiintymiä, ei liitteen 5 Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettuja putkilokasveja, ei liitteen 6 uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV eläin- tai kasvilajien havaintopaikkoja (LajiGis 5.4.2024, Lajitietokeskuksen viranomaisportaali 5.4.2024).

Törmäpääsky saattavat käyttää sora-alueiden törmä pesäpaikkoina. On mahdollista, että toiminta-alueella tulee esiintymään törmäpääskyjen pesintöjä maa-ainesten oton ja ympäristöluvan alaisen murskauksen aikana. Törmäpääskyjen pesinnän mahdollisuus tulisi huomioida lupamääräyksissä. Törmäpääsky on luonnonsuojelulailla (9/2023) rauhoitettu (69 §), erittäin uhanalainen ja kiireellisesti suojeltava lintulaji. Törmäpääskyn pesien vahingoittaminen ja pesinnän häiritseminen on kielletty luonnonsuojelulain 70 §:n ja lintudirektiivin nojalla. Erityisen suurta melua aiheuttavat toimenpiteet tulee ajoittaa törmäpääskyn pesintäajan ulkopuolelle. Törmäpääskyn pesintäaika on 1.5.–31.8. Usein lentokykyiset poikaset palaavat pesälleen yöksi vielä päivän ruokailuilta pesinnän loppuvaiheessa. Törmäpääskyn pesintätörmät tulee jättää kaiken maahan kajoavan toiminnan ulkopuolelle. Säännöllisesti käytössä olevia pesäkolonioita ei saa hävittää myöskään pesimäajan ulkopuolella ilman Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausuntoa siitä, tarvitseeko kolonian tuhoaminen luvan poiketa luonnonsuojelulain rauhoitussäädöksistä eikä ilman poikkeamislupaa, mikäli viranomainen em. lausunnossa niin edellyttää. Lausuntopyyntö lähetetään osoitteeseen kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi, ja se kannattaa laittaa ennakkoon hyvissä ajoin (useaa kuukautta) ennen aiottua pesäkoloniatörmän tuhoamista.

Kaavoitus

Lapin ELY-keskus toteaa, että suunnittelualue sijaitsee 11.9.2015 lainvoiman saaneen Länsi-Lapin maakuntakaavan mukaisella maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M 4508), jolla osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta myös muihin tarkoituksiin. Lisäksi suunnittelualue sijaitsee tärkeällä tai vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella. Pohjavesialueita koskevan kaavamääräyksen mukaan *"Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden laatu ja määrä eivät niiden vaikutuksesta heikkene."*

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Maa-aineslain 3 §:n 1 momentin kohdan 4 mukaan maa-ainesta ei saa ottaa siten, että siitä aiheutuu tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumien, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan huomioon myös maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle.

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä.

Ympäristöministeriön oppaassa *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30) soran ottamisalueiden sijoittumiselle on asetettu tavoitteeksi, että vedenottamoiden tai tutkittujen vedenottoaikkojen arvioiduilla lähisuojavaohyhykkeillä ei saisi olla lainkaan ottamistoimintaa. Oppaan mukaan arvioiduille lähisuojavaohyhykkeille voidaan suunnitella vain alueen jälkihoitamiseen tähtäävää ottamistoimintaa. Tällaisilla vanhoilla jo avatuilla ja kunnostettavilla ottamisalueilla suojakerroksen paksuuden tulisi olla vähintään kuusi metriä.

Edellytykset maa-ainesten otolle

Lapin ELY-keskus katsoo, että suunniteltu ottamistoiminta on laajamittaista ja sijoittuu tutkitun vedenottamonpaikan (tutkimuspiste 3) arvioidulle lähisuojavaohyhykkeelle, käytännössä tutkitun pisteen välittömään läheisyyteen.

Lapin ELY-keskus toteaa, että valtakunnallisen ohjeistuksen perusteella tutkitun vedenottamonpaikan arvioidulle lähisuojavaohyhykkeelle ei tule kohdistaa uutta maa-

19.4.2024

ainesten ottotoimintaa, ja katsoo, että alueella on siten mahdollista toteuttaa vain vanhan ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin tähtäävää lyhytaikaista maa-ainesten ottamista eli ns. maisemointiottoa.

ELY-keskus katsoo, että Ulko-Salonahon alueella tulisi siten ensisijaisesti keskittyä olemassa olevan ottoalueen jälkihoitamiseen ja ottamistoiminnan päättämiseen alueella. Kun otetaan huomioon ottamisalueen laajuus (2,2 ha), suunniteltu ottomäärä (100 000 k-m³) ja pohjavesialueen koko (varsinaisen pohjaveden muodostumisalueen pinta-ala 12 ha), ottotoiminnan voidaan katsoa olevan huomattavaa.

ELY-keskus katsoo, että maa-ainesten ottaminen hakemuksessa ilmenevässä laajuudessa tulisi vaarantamaan alueen soveltuvuuden vedenhankintaan ja ottamistoiminta lähellä tutkittua vedenottamopaikkaa voi heikentää pohjavesialueen pohjaveden laadun vesilain vastaisesti. Lisäksi toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaamiskiellon vastaisia seurauksia (YSL 17 §).

ELY-keskus katsoo, että jotta luvan myöntämisen edellytykset täyttyisivät, hakijan tulisi tähdätä toiminnallaan ensisijaisesti nykyisen ottoalueen maisemointiin.

ELY-keskus katsoo, että hakemusta tulee siten muuttaa seuraavien asioiden osalta:

- Ottomäärän pienentäminen (maisemointiottamisen tarkoituksena on käyttää saatava aines alueen jälkihoitotöihin, eikä hyötyä siitä taloudellisesti)
- Alueen maisemointi- ja jälkihoitotoimenpiteiden tarkempi yksilöinti hakemukseen. ELY-keskus suosittelee, että maisemoinnissa ja jälkihoitotöiden suunnittelussa käytetään päivitettyä maa-ainesopasta (*Maa-ainesten ottaminen – opas aineiden kestäväseen käyttöön*, Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30)
- Erittely siitä, paljonko uudesta esitetystä ottomäärästä käytetään itse jälkihoito- ja maisemointitöihin (% tai k-m³) ja paljonko muuhun toimintaan
- Mikäli alueella tehdään maa-aineksen murskausta, tulee murskauksen myös tapahtua rakennetulla suoja-alueella ja hakemuksessa tulee perustella, miksi murskaustoiminnan ainoa sijoituspaikka on pohjavesialueella
- Miten törmäpääskyjen esiintymisen ja pesimisen mahdollisuus huomioidaan toiminnassa ja jälkihoito-/maisemointitöissä
- Suojakerrospaksuusvaatimus pohjaveden pinnantasoon nähden on arvioiduilla lähisuojavyöhykkeillä kuusi (6) metriä
- Esitetään yllä mainittujen asioiden perusteella uudet suunnitelmapiirustukset ja leikkauskuvat ottamisalueesta

19.4.2024

- Ottamisaika voi olla enintään viisi (5) vuotta

Johtopäätökset

Lapin ELY-keskus katsoo, että maa-ainesten ottaminen siten kuin nyt esitettyssä hakemuksessa on tarkoitettu, voi aiheuttaa ympäristölle maa-ainelain 3 §:n ja ympäristönsuojelulain 17 §:n vastaisia vaikutuksia, eivätkä luvan myöntämisen edellytykset siten täyty.

ELY-keskus kuitenkin katsoo, että pienimuotoisempi, tällä hetkellä avoinna olevan alueen maisemointiin tähtäävä ottaminen voi olla mahdollista, mikäli hakemusta päivitetään ELY-keskuksen esittämällä tavalla.

ELY-keskus korostaa lopuksi, että pohjavesialueiden suojelussa tulee huomioida nykyisten vedenottotarpeiden lisäksi myös mahdollisesti tulevat vedenottotarpeet pitkälle tulevaisuuteen. Tutkittujen vedenottamopaikkojen tulee säilyä käyttökelpoisina esimerkiksi mahdollisissa kriisitilanteissa. Kyseessä oleva noin 180 m³/d tutkittu pohjaveden ottamispaikka voi olla tällaisissa tilanteissa merkittävä lisä- tai varavedenhankintalähde.

Mikäli hakemusta päivitetään ELY-keskuksen edellyttämällä tavalla, siitä tulee pyytää Lapin ELY-keskukselta uusi lausunto.

Muussa tapauksessa ELY-keskus katsoo, että toiminnalle on haettava maa-ainelain 3 §:n mukaisesti vesilain (587/2011) mukaista lupaa.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Piippa Wäli (luonto).

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Tämä asiakirja LAPELY/1463/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/1463/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 19.04.2024 12:48

Ratkaisija Lindholm Anne 19.04.2024 12:58

Tervolan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen,
Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

carita.lallukka@rovaniemi.fi
kirjaamo@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö 23.4.2024

Destia Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemus, Salonahon sora-alue, Ulko-Salonahon 2-luokan pohjavesialue, Tervola

Asia

Destia Oy on hakenut maa-ainelain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista yhteislupaa soran ja hiekan ottamiseksi ja murskaamiseksi Tervolan Yli-Paakkolan alueella sijaitsevalla tilalla Salonaho RN:o 30:1, kiinteistötunnus 845-407-30-1. Lupaa on haettu kymmeneksi (10) vuodeksi yhteensä 100 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle noin 7,2 hehtaarin kokoiselta ottamisalueelta, josta n. 2,2 hehtaaria on varsinaista ottoaluetta.

Lapin ELY-keskus on lausunut hakemuksesta 19.4.2024 (LAPELY/1463/2024). ELY-keskus on todennut, että hakemuksessa on ollut puutteita, ja edellyttänyt lupahakemusta päivitettäväksi mm. ottomäärän, -ajan ja -tarkoituksen sekä pohjaveden pinnan päälle jätettävien suojakerrospaksuuksien ja murskausalueen suojausratkaisujen osalta. ELY-keskus on katsonut, että muutoin suunnitellulle toiminnalle tulee hakea maa-ainelain 3 §:n mukaisesti vesilain (587/2011) mukaista lupaa.

ELY-keskuksen lausunto toiminnanharjoittajan esittämästä vastineesta

ELY-keskukselle on 23.4.2024 toimitettu vastine (23.4.2024), jossa on vastattu ELY-keskuksen lausunnossa esitettyihin kohtiin pohjavesialueesta ja törmäpääskyistä.

Toiminnanharjoittaja (Destia Oy) katsoo pohjavesialueen osalta, että ottamisalueen ympäristössä n. 3 km:n säteellä on neljä antoisuudeltaan ja sijainniltaan vastaavan tasoista, osa jopa antoisuudeltaan parempia tutkittuja pohjavesialueita, joilla ei ole aktiivista maa-ainesten ottoamistoimintaa. Destia Oy katsoo, ettei Ulko-Salonahon pohjavesialue ole sijainniltaan ja antoisuudeltaan ensisijainen uuden vedenottamon perustamiseen soveltuva alue. Toiminnanharjoittaja myös katsoo, että mahdollisissa kriisitilanteissa ympäristössä on muita, nopeammin käyttöön otettavissa olevia pohjavesialueita.

Törmäpääskyjen esiintymisen mahdollisuudesta alueella toiminnan aikana Destia Oy toteaa, että Destia Oy:llä on nykyisellään ottamistoimintaa useilla alueilla, joissa esiintyy myös törmäpääskyjen pesäyhdyskuntia. Salonahon alueen ottamistoiminnassa

15.5.2024

huomioidaan kaikki alueella mahdollisesti havaittavat suojeltujen eläin- tai kasvilajien esiintymisen aiheuttamat rajoitukset aineksen ottamiseen. Mikäli suojeltuja eläin- tai kasvilajien esiintymistä havaitaan alueella, ilmoitetaan niistä välittömästi lupaviranomaiselle.

ELY-keskus pitää hyvänä, että toiminnassa varaudutaan mm. törmäpääskyjen pesinnän mahdollisuuteen alueella.

Johtopäätökset

ELY-keskus on aiemmassa lausunnossaan todennut, että alueella on mahdollista toteuttaa enää vain maisemointiottoa. ELY-keskus on todennut, että hakemuksessa on ollut myös muita puutteita, ja edellyttänyt lupahakemusta päivitettäväksi lausunnossa esitetyn mukaisesti. Muussa tapauksessa ELY-keskus on katsonut, että toiminnalle tulee hakea maa-aineslain 3 §:n mukaisesti vesilain (587/2011) mukaista lupaa.

ELY-keskus katsoo, että vastineessa ei ole otettu törmäpääskyjen esiintymisen lisäksi kantaa muihin ELY-keskuksen lausunnossa esille tuotuihin asioihin. ELY-keskus katsoo, ettei sillä siten ole vastineen perusteella syytä muuttaa aiemmin antamaansa lausuntoa. ELY-keskus toistaa näkemyksensä, että mikäli toimintaa aiotaan toteuttaa hakemuksessa esitetyllä tavalla, toiminnalle tulee hakea maa-aineslain 3 §:n mukaisesti vesilain (587/2011) mukaista lupaa.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Tämä asiakirja LAPELY/1463/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
LAPELY/1463/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 15.05.2024 15:51

Ratkaisija Ruokanen Leena 15.05.2024 15:54

Tervolan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen,
Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

carita.lallukka@rovaniemi.fi
kirjaamo@rovaniemi.fi

Lausuntopyyntö 2.12.2024

Destia Oy:n muutettu maa-aines- ja ympäristölupahakemus, Salonahon sora-alue, Ulko-Salonahon 2-luokan pohjavesialue, Tervola

Hakemus

Destia Oy hakee maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista yhteislupaa soran ja hiekan ottamiseksi ja murskaamiseksi Tervolan Yli-Paakkolan alueella sijaitsevalla tilalla Salonahon sora-alue RN:o 30:1, kiinteistötunnus 845-407-30-1. Muutetun hakemuksen perusteella lupaa haetaan nyt viideksi (5) vuodeksi yhteensä 50 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle noin 7,2 hehtaarin kokoiselta ottamisalueelta, josta n. 0,95 hehtaaria on varsinaista ottoaluetta. Lisäksi haetaan lupaa aloittaa ottotoiminta ennen lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloa (MAL 21 § ja YSL 199 §).

Muutetun hakemuksen mukainen kohde sijaitsee 2-luokan pohjavesialueella. Hakemuksen mukaan alin suunniteltu ottotaso alueella on +44,50 metriä (N2000) ja ottosyvyys vaihtelee välillä 0–14 metriä. Salonahon sora-alueelle on asennettu pohjavesiputki, (nyt suunnitellun varsinaisen ottoalueen ulkopuolella, mutta suunnitelma-alueella sen itäosassa), josta ylin havaittu pohjavedenpinnan taso on ollut +38,12 metriä (N2000), mitattu 29.5.2018 ja 17.6.2020. Lisäksi lähes vastaava tulos (+38,11 m) on mitattu 12.5.2022. Ottamissuunnitelmassa esitetään, että ylimmän havaitun pohjavesipinnan yläpuolelle jätetään kuuden (6) metrin suojaetäisyys.

Hakemuksen mukaan alueella aiotaan murskata maa-aineksia. Murskaustoiminta alueella on kausittaista kiviaineksen kysynnän mukaan. Murskausjaksoja arvioidaan olevan alueella keskimäärin kerran vuodessa. Yhden murskausjakson pituus on kerrallaan noin 3–10 viikkoa (15–50 työpäivää). Melun kantautumisen riskiä vähennetään murskauslaitoksen sijoittelulla. Koneiden tankkaus sekä poltto- ja voiteluaineiden säilytys suoritetaan alueelle rakennettavalla tankkausalueella. Siirrettävän murskauslaitoksen hydraulikkaöljyt, voiteluaineet ja jäteöljyt varastoidaan murskauslaitoksen mukana kulkevassa lukittavassa varastokontissa, jonka pohja on tiivis ja reunoilta korotettu.

Hakemuksen mukaan nykyisen ottoalueen ja suunnitelma-alueella olevat aiemmat ottamistoiminnan seurauksena syntyneet jyrkät luiskat loivennetaan lopuksi noin

20.12.2024

kaltevuuteen 1:3. Alueelta kuoritut pintamaat käytetään kokonaisuudessaan alueen maisemointiin. Jälkihoitotöitä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös vaiheittain ottotoiminnan edetessä.

Pohjavesialue

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee Ulko-Salonahon (1284509) vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella (2-luokka). Pohjavesialue sijoittuu todennäköisesti heikosti lajittuneeseen sora- tai moreenimuodostumaan, jossa on hyvin vettä johtava kerros. Pohjaveden päävirtaussuunta on koilliseen. Alueella on vuonna 1971 tehty pohjavesiselvitys (Hajanaisia tutkimuksia Tervolan kunnassa). Tutkimusten yhteydessä tehdyn antoisuuspumppauksen perusteella tutkimuspisteen 3 antoisuus on ollut noin 180 m³/d. Tutkimuspiste 3 sijaitsee Salonahon sora-alueella.

Lapin ELY-keskus on aluetta koskeneen aiemman lupamenettelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa (12.5.2014, LAPELY/135/07.01/2014) rinnastanut kyseisen tutkimuspisteen tutkittuun vedenottamonpaikkaan ja todennut suunnitellun ottamisalueen siten sijoittuvan myös tutkitun vedenottamonpaikan arvioidulle lähisuojavaikuttajalle.

Kaavatilanne

Alueen kaavoitustilanne on esitetty Lapin ELY-keskuksen 19.4.2024 antamassa lausunnossa.

Luonnonsuojelu

Alueen luontoarvoja koskevat asiat on esitetty Lapin ELY-keskuksen 19.4.2024 antamassa lausunnossa.

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Maa-aineslain 3 §:n mukaan aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu muun muassa tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan huomioon myös maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle.

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumisesta voidaan ehkäistä.

Murskaustoiminnan harjoittamiseen alueella on oltava ympäristölupa, sillä pohjavesialueella vähäisempäänkin toimintaan on haettava ympäristölupaa, jos toiminta

20.12.2024

sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa (YSL 28 §).

Kiven louhinnan ja murskauksen suojaetäisyyksistä häiriintyviin kohteisiin sekä mm. toiminnan aiheuttamista melu- ja pölypäästöistä säännellään valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (ns. Muraus-asetus, 800/2010).

Ympäristöministeriön oppaassa *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestäväään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30) on ohjeistettu muun muassa pohjaveden pinnan päälle jätettävistä suojakerrospaksuuksista sekä jälkihoito- ja maisemointitoimenpiteistä.

Ympäristöministeriön oppaassa on asetettu ottamisalueen sijoittumista koskevaksi tavoitteeksi, että vedenottamoiden tai tutkittujen vedenottopaikkojen vesilailla perustetuilla tai arvioituilla lähisuojavaletyhykkeillä ei saisi olla lainkaan ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita.

Oppaan mukaan vanhojen ottamisalueiden kunnostustarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Niiden kunnostustarve kohdistuu ennen muuta maisemakuvan siistimiseen, turvallisuuden parantamiseen sekä pohjaveden suojelutoimiin. Lisäksi vanhojen ottamisalueiden kunnostustoimia suunniteltaessa on otettava huomioon, että niillä voi esiintyä uhanalaisten tai harvinaisten eläinten ja kasvien elinympäristöjä tai geologisia opetuskohteita, joita ei saa tuhota kunnostamisen yhteydessä.

Edellytykset maa-ainesten otolle

Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu tutkitun vedenottamopaikan arvioidulle lähisuojavaletyhykkeelle. Suunniteltu soranotto toiminta sijoittuu pohjavesialueen keskiosaan, pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle vanhan ottoalueen yhteyteen.

Lapin ELY-keskus toteaa, että valtakunnallisen ohjeistuksen perusteella tutkitun vedenottamopaikan lähisuojavaletyhykkeelle ei tule kohdistaa uutta maa-ainesten ottotoimintaa, ja katsoo, että alueella on siten mahdollista toteuttaa vain vanhan ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin tähtäävää lyhytaikaista maa-ainesten ottamista eli ns. maisemointiottoa. ELY-keskus katsoo, että alueen lopulliseen jälkihoitamiseen tähtäävään ottamistoimintaan viiden vuoden aikana ei tarvita vesilain mukaista lupaa.

Lapin ELY-keskus katsoo, että kyseessä oleva ottamisalue on tarpeen jälkihoitaa. Jälkihoidon avulla vähennetään esimerkiksi ottamistoiminnan haitallisia vaikutuksia pohjaveteen sekä sopeutetaan alue ympäröivään luontoon.

Lapin ELY-keskus on lausunut aiemmin hakemuksesta 19.4.2024 ja 15.5.2024 (LAPELY/1463/2024). ELY-keskus on todennut, että alkuperäisessä hakemuksessa on ollut puutteita, ja edellyttänyt lupahakemusta päivitettäväksi mm. ottomäärän, -ajan ja -tarkoituksen sekä pohjaveden pinnan päälle jätettävien suojakerrospaksuuksien ja murskausalueen suojausratkaisujen osalta. ELY-keskus on katsonut, että muutoin

20.12.2024

suunnitellulle toiminnalle tulisi hakea maa-aineslain 3 §:n mukaisesti vesilain (587/2011) mukaista lupaa.

Muutetussa hakemuksessa on tarkennettu ELY-keskuksen lausunnossa edellyttämiä asioita, kuten pienennetty haettavaa ottomäärää ja -aikaa, kasvatettu suojakerrospaksuutta sekä tarkennettu alueelle suunniteltua murskaustoimintaa ja suojausratkaisuja.

ELY-keskus kuitenkin huomauttaa, että muutetussa hakemuksessa ei ole otettu kantaa siihen, paljonko (% tai k-m^3) kokonaisottomäärästä ($50\,000\text{ k-m}^3$) on tarkoitus käyttää alueen maisemointiin ja paljonko muuhun toimintaan. Myös maisemointitoimet alueella on esitetty melko suppeasti. Tältä osin ELY-keskus edelleen korostaa, että maisemointiottamisen tarkoituksena on käyttää saatava aines alueen jälkihoitotöihin, eikä hyötyä siitä taloudellisesti.

Lupaharkinnassa tulee huomioida ELY-keskuksen aiemmat lausunnot (19.4.2024 ja 15.5.2024), sekä edellä ja seuraavassa esitetyt asiat.

Ottamistoiminta ja suojakerrospaksuudet

Lapin ELY-keskus katsoo, että pohjavesialueella toimittaessa on noudatettava erityistä huolellisuutta. Ottoalueen korot tulee merkitä alueelle näkyvästi ja riittävän tiheästi, jotta alinta ottotasoa ei aliteta missään tilanteessa ja että pohjaveden pinnan päälle jää aina vähintään kuuden (6) metrin suojakerros koskemattomaa maa-ainesta. Korot tulee myös tarkistaa riittävän usein, ja korkotasojen mittauksesta tulee pitää työmaapäiväkirjaa.

Toiminnassa tulee myös huolehtia siitä, ettei maaperään ja pohjaveteen pääse polttoainepäästöjä. Mahdolliset päästöt on välittömästi ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Pohjavesialueella ei myöskään tule säilyttää poltto- ja voiteluaineita, eikä koneita tule huoltaa tai tankata ottamisalueella. Alueella ei myöskään tule säilyttää työkoneita. Lisäksi ELY-keskus muistuttaa, että pölyämisen ehkäisyyn ei tule pohjavesialueella käyttää suolaamista.

Jätteiden, ylijäämämassojen ym. sijoittaminen ottamisalueelle ei ole sallittua, eikä pohjavesialueelle tule varastoida muualta tuotua kiviainesta, kuten kalliomursketta.

ELY-keskus myös muistuttaa, että kaikkien jätevesien imeyttäminen maaperään on luokitellulla pohjavesialueella kielletty.

Murskaus

Lapin ELY-keskus katsoo, että pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheuttava murskaustoiminta tulee ensisijaisesti sijoittaa aina arvioidun lähisuojavaähykkeen ulkopuolelle. Mikäli murskaustoiminnan sijoittaminen arvioidun lähisuojavaähykkeen ulkopuolelle ei ole mitenkään mahdollista, tulee pohjaveden suojaustoimenpiteet toteuttaa erityisen laadukkaasti. Ympäristönsuojelulain mukainen pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) on ehdoton. Seuraavassa on esitetty yleisiä periaatteita murskaustoiminnan järjestämiselle.

20.12.2024

ELY-keskus korostaa huolellista toimintakulttuuria. Öljyjen tai muiden vaarallisten aineiden pääsy maaperään ja pohjaveteen tulee estää. Suojausratkaisujen tulee olla tiiviitä (esimerkiksi HDPE-kalvo) ja öljyjä kestäviä. Suojausratkaisun tekniset ominaisuudet tulee yksilöidä.

Rakennettava suoja-alue tulee toteuttaa siten, ettei sinne pääse virtaamaan ympäristön hulevesiä. Tiiviille alustoille kertyvän veden hallinta tulee suunnitella siten, että vedet eivät pääse missään tilanteessa tulvimaan yli. Tässä yhteydessä erityistä huomiota tulee kiinnittää suojausrakenteen reunavallien riittävään korkeuteen ja toimivuuteen. Suoja-altaaseen kertyviä vesiä ei pohjavesialueella voida imeyttää maaperään (YSL 17 §).

Suojaukseen liittyvät rakenteet on esitettävä valvovalle viranomaiselle ennen käyttöönottoa, ja valvovan viranomaisen on hyväksyttävä niiden käyttöönotto.

Ympäristöön päässeet polttoaineet ja ympäristölle vaaralliset aineet on heti kerättävä talteen. Toiminnanharjoittajalla tulee olla esitettynä säilytyspaikka öljyiselle maa-ainekselle. Toiminnasta ei saa aiheutua epäsiisteyttä. Jätteitä ei saa polttaa tai haudata. Hyötykäyttöön kelpaava jäte on lajiteltava erilleen ja toimitettava hyödynnettäväksi. Alueella ei myöskään tule varastoida ongelmajätteitä.

Toimintajaksojen päätyttyä alue on siistittävä ja alueelta on poistettava koneet ja laitteet. Mikäli alueella havaitaan öljyä, tulee suoja-alueen massat vaihtaa puhtaisiin. Mahdolliset päästöt on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Toiminnan päättyessä suoja-alue tulee jälkihoitaa siten, että suojarakenteet puretaan ja alue palautetaan metsämaaksi. Mahdolliset pilaantuneet maat tulee toimittaa käsittelyyn.

ELY-keskus myös muistuttaa, että pohjavesialueella voidaan murskata vain samalta pohjavesialueelta peräisin olevaa kiviainesta. Muualta tuotua ainesta ei pohjavesialueella saa varastoida tai murskata. Lisäksi jättemateriaalin murskaaminen ja varastointi on pohjavesialueella kielletty.

Tarkkailu

Muutetussa hakemuksessa ei ole erikseen esitetty suunnitelmaa pohjavesivaikutusten tarkkailemiseksi.

Lapin ELY-keskus katsoo, että tarkkailua tulee tehdä pohjaveden pinnankorkeuden osalta neljä (4) kertaa vuodessa. Lisäksi, koska alueelle on myös suunniteltu murskaustoimintaa, ELY-katsoo, että pohjaveden pinnantason lisäksi alueella tulee tarkkailla myös pohjaveden laatua vähintään niinä vuosina kuin alueella on murskaustoimintaa.

Pohjavesinäytteenottoon sertifioidun tai pohjavesinäytteenottoon hyvin perehtyneen näytteenottajan tulee ottaa pohjavesinäytteet näytteenottovuosina kesäkuussa. Tehtävät veden laadun määrytykset ovat vähintään: lämpötila, haju, maku, happi (mg/l), pH, sähkönjohtavuus, alkaliniteetti, sameus ja öljyhiilivedyt (C₄-C₄₅, kevyet, keskiraskaat ja raskaat jakeet, määritysraja 50 µg/l). Määritysmenetelmien tulee olla akkreditoituja tai

20.12.2024

menetelmien luotettavuus tulee osoittaa muulla tavalla. Näytteenoton yhteydessä tulee havainnoida pohjavedenpinnan taso.

Pohjaveden laadun ja pintojen tarkkailutulokset tulee toimittaa valvojalle vuosittain sähköisesti. Määrittystulosten lisäksi tarkkailuraportista tulee ilmetä näytteenottopäivämäärä, näytteenottaja, näytteenottotapa, määrittelyn tehnyt laboratorio, käytetyt menetelmät sekä niiden mittausepävarmuudet ja akkreditointi.

Lisäksi toiminnanharjoittajan tulee huolehtia siitä, että alueella sijaitsevien tai alueelle asennettavien havaintoputkien putkikortit on toimitettu Lapin ELY-keskukselle havaintopaikan tallennusta varten, jotta määrittelyt tekevä laboratorio voi toimittaa tarkkailutulokset myös suoraan pohjavesitietojärjestelmään (Pisara/Povet). Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että laboratorio vie tulokset pohjavesitietojärjestelmään.

Jälkihoito ja maisemointi

Koska kyseessä on pohjavesialueelle ja tutkitun vedenottamonpaikan läheisyyteen sijoittuva toiminta, on jälkihoitotoissa oltava erityisen huolellinen. On tärkeää, että jälkihoito- ja maisemointitoita tehdään alueella oton edetessä vähintään hakemuksessa esitetyn mukaisesti. Jälkihoitotyöt tulee yksilöidä mahdollisessa lupapäätöksessä.

ELY-keskus katsoo, että Ulko-Salonahon alueella keskeinen jälkihoitotoimenpide on alueen metsittäminen alueelle tyypillisillä puuntaimilla. Lisäksi ELY-keskus katsoo, että valvovalle viranomaiselle tulee esittää hyvissä ajoin ennen lupa-ajan päättymistä tarkempi suunnitelma alueen lopullisesta maisemoinnista, sillä alueen jälkihoitotyöt ja maisemointi tulee tehdä luvan voimassaoloaikana.

Ottamisalue tulee jälkihoitaa välittömästi ottotoiminnan päätyttyä pohjaveden laadun turvaamiseksi. Pohjaveden suojelun kannalta on tärkeää, että asianmukaisin jälkihoitotoimenpitein alueelle aikaansaadaan oton päätyttyä mahdollisimman nopeasti uusi maannoskerros. Pintamateriaalina tulee ensisijaisesti käyttää alueen alkuperäistä pintakerrosta. Alkuperäisen pintakerroksen kangashumus ja sen alapuolella oleva rikastumiskerros tulisi kuoria ja varastoida erikseen ottamisalueen reunoille ennen toiminnan aloittamista. Pintamaat tulee levittää alueelle takaisin alkuperäisessä järjestyksessä. Kasvillisuuden ja pohjaveden kannalta paras tulos saavutetaan, kun maan ylin orgaanista ainesta sisältävä humuskerros (kuntta) voidaan irrottaa ja levittää takaisin alueella laajoina mattoina. Pintamaiden varastointiaika tulisi olla mahdollisimman lyhyt, sillä pintakerroksen orgaaninen aines hajoaa nopeasti. Soveltuva varastointiaika on korkeintaan 2–3 vuotta.

Mikäli pintamateriaalia tuodaan alueelle ulkopuolelta, on siihen aina oltava lupaviranomaisen hyväksyntä, ja pintamateriaalina tulee käyttää ainoastaan puhtaita maa-aineksia, joista ei kulkeudu haitallisia aineita pohjaveteen. Toiminnanharjoittajan tulee pyydettyäessä pystyä esittämään aineksen alkuperä sekä tutkimustulokset aineksen puhtaudesta. ELY-keskus kuitenkin muistuttaa maisemointioton periaatteista, ja edellä todetusta, jonka mukaan maisemointiin tulee käyttää ensisijaisesti alueen omaa maa-ainesta.

20.12.2024

Jälkihoitoa toteutettaessa tulee huolehtia siitä, ettei pohjavesialueella levitettävä pintamateriaali ole liian hienorakeista. Hienorakeinen maalaji vähentää pohjaveden muodostumista ja soveltuu huonosti kasvillisuuden kasvualustaksi. Myöskään karike ja kuorike eivät sovellu pohjavesialueella käytettäväksi.

Lupa-ajan päätyttyä ottamisalueella ei tule olla maa-ainesvarastokasoja lainkaan, sillä ne estävät jälkihoidon toteuttamisen. Tiivistyneet tienpohjat ja varastokasojen pohjat tulee möyhiä ja pehmentää toiminnan loputtua, sillä tiivis maaperä läpäisee vettä huonosti ja vähentää siten muodostuvan pohjaveden määrää.

Lapin ELY-keskus suosittelee, että maisemoinnissa ja jälkihoitotöiden suunnittelussa käytetään päivitettyä maa-ainesopasta (*Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön*, Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30).

Johtopäätökset

Lapin ELY-keskus katsoo, että pienimuotoinen ja alueen maisemointiin ja jälkihoitoon tähtäävä maa-ainesten ottaminen suunnitellulta alueelta voi olla mahdollista ilman, että hankkeesta aiheutuu maa-aineslain tai vesilain vastaisia vaikutuksia, mikäli lupaharkinnassa huomioidaan edellä esitetyt seikat.

ELY-keskus korostaa ottamisen vaiheistamista ja huolellista toimintakulttuuria ja muistuttaa, että pohjavesialueiden suojelussa tulee huomioida nykyisten vedenottotarpeiden lisäksi myös mahdollisesti tulevat vedenottotarpeet pitkälle tulevaisuuteen.

Lisäksi ELY-keskus muistuttaa, että toiminnanharjoittaja on aina vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

Ottamistoiminnan loputtua on pidettävä lopputarkastus. Luvanhaltijan on tehtävä maa-aineslain 23 a §:n 1 momentissa tarkoitetun otetun aineksen määrää ja laatua koskeva ilmoitus lupaviranomaiselle vuosittain viimeistään tammikuun 31. päivänä.

Päätökset asiassa pyydetään lähettämään tiedoksi Lapin ELY-keskukselle (MAL 19 §). Lupapäätökseen tulisi merkitä luvan viimeinen voimassaolopäivä. Lupapäätös maa-ainesten ottamisesta tulee viedä myös maa-ainesten ottamisen tietojärjestelmään (NOTTO) Suomi.fi palvelusta löytyvällä sähköisellä ilmoituslomakkeella.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Tämä asiakirja LAPELY/1463/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/1463/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lindholm Pia 20.12.2024 13:55

Ratkaisija Lindholm Anne 20.12.2024 14:52

Outlook

VS: Lausuntopyyntö Tervolan Salonaho maa-aines- ja ympäristölupahakemus Destia Oy

Lähettäjä Terveystarkastajat <terveystarkastajat@tornio.fi>

Päivämäärä ti 20.5.2025 14.04

Vastaanottaja Lallukka Carita Rovaniemi <Carita.Lallukka@rovaniemi.fi>

Hei!

Olen käynyt Destia Oy:n Tervolan Salonahon (845-407-30-1) maa-aines- ja ympäristölupahakemuksen läpi. Hakemuksen mukainen toiminta on vanhan ottamisalueen lopulliseen maisemointiin tähtäävä viiden vuoden lupa. Ottamisalueen maaperänä on pääosin hiekka ja sora.

Mikäli toiminta tapahtuu suunnitelman mukaisesti, Meri-Lapin ympäristöterveysvalvonnalla ole huomautettavaa hakemuksen suhteen. Toiminta-alue ei ole tärkeällä pohjaveden muodostumisalueella eikä alueella ole vedenottoa, mutta muistutetaan, että pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton.

Eija Jokinen

terveystarkastaja

Meri-Lapin ympäristöterveysvalvonta

0400363790
